

DANIEL, KIET KE OTU MKPARAWA EMI EKENAMDE AKPANIKO ENO ABASI

Daniel 1:1-21; 2:1-45.

OYOHU UKPEP-NKPO 419

Eke Mkparawa

IKO IBUOT: “Owo eke etienede eti ido ye ima eyekut uwem, ye eti ido, ye ubon”
(Mme Nke 21:21).

Nwure Ubon

Ke akpatre ini ukara Solomon, ema ebahare Israel esin ke ikpehe ukara iba, ekekot nikan enyoni-enyoni ete Israel, ekot nikan usuk-usuk ete Judah. Otogode ke ini oro, odudu mmọ ama aka iso osuhore tutu ke isua 721 B.C., mbon Assyria ema editan mbon enyoni-enyoni Israel enyoni ke ufin. Judah ama aka iso osuhore nte idut ke isua 100 efen. Edi ke ini mbon Babylon ekekabarede edi mme andikara ofuri ererimbot, mme idiok-nkpo mbon Judah ema ekpon eti-eti tutu Abasi onyime etan mmọ nko nte mbuot-ekon. Idut emi Abasi ekemekde ete ekworọ ikọ Esie, kpa mmọ emi Abasi okonwogode onọ ete baba idut kiet ke ofuri ererimbot idikemke ubok ye mmọ, edieke mmọ edikopde uyo Imọ, ema ekabare edu ke idak ufin, ukara emi ekesinde ata Abasi, koro mmọ ema ewogore ekpon Abasi.

Ufen Abasi

Ama otibe ke mbuk nditọ Israel ediwak ini, eke mmọ eketutde uton ke uyo Abasi, Enye odon mme idut emi mikofioke Abasi ete edimia mmọ ufen. Ntem ke ekedi, Abasi ama ada Jehoiakim edidem Judah esin Nebuchadnezzar ke ubok.

Ndusuk owo ekere ete ke Abasi ofon akaha, ke ntre ke Enye ikemeke ndimia anam-idiok ufen. Edi Nwed Abasi onọ ediwak ntot abana se Enye edinamde ke ikpe, edieke mme owo esinde ndikop uyo Esie. Hell edidi nsinsi idun mmọ, edieke mmọ esinde ndikabare esit. Ikanamke hell inọ owo, edi edieke owo esinde ndinam mbeñe-idem ndika Heaven, enye enyene ndika hell.

Nditọ Nkop-item

Ema eno Judah ufen, edi ke otu mmọ emi eketan nte mbuot-ekon eka Babylon ema edu ndusuk mkparawa emi ekasuk ebuotde idem ye Abasi. Ebiet emi idun de okpodiok nte ododiok, Abasi eyemum mmọ emi enamde akpanikọ akama edieke mmọ eyomde Abasi omum mmimọ akama. Idiok-nkpo ekpekekim nte ekekim akan nnyin okuk, Uñwana ererimbot emi odude ke esit anditiene-Christ eyediodi ayama akan. Ke ini Jesus odude ye nnyin, nnyin inyun inyenede iwuk ndidu uwem nno Enye, imekeme ndikan kpukpru odudu Satan. Abasi iyomke ikot Esie, “enyene ubiom-ikpe, ekunyun enyene ndudue, edi, edi nditọ Abasi eke enanade ndo ke ufot nkakwana ye idiok emana” (Nwed Mbon Philippi 2:15).

Mme Ofiok-nkpo Nditọ Ufok-nwed

Usen kiet, Nebuchadnezzar ama onọ uyo ete eda ndusuk mbon ntañ-mfep emi eketode ufok mbon eno imọ. Kpa nte esiyomde mkparawa emi efioke nwed eti-eti man edon mmọ ekekep ifiok emi otode ndugore ke eyo nnyin emi, enye okoyom mmọ emi efioke nkpo eti-eti man ekpep usem ye eyo mmọ, man mmọ ekeme ndinwam ke ukara. Daniel ye nditọ Hebrew ita ekedu ke otu mmọ oro ekemekde. Nditọ Hebrew ita oro ekekot mmọ Shadrach, Meshach ye Abed-nego. Nebuchadnezzar ama okpuhore enyin mmọ edi ikekemeke ndikpuhore esit mmọ. Mmọ ema eson eda enam akpanikọ eno Abasi.

Ema eno ndiye mkparawa iren emi itie idun ke okure edidem. Ema eno mmọ udia emi otode okpokoro edidem ete edia ye mme nditọ-ufok ndisaña utom nno mmọ. Edi Daniel aduak ke esit esie ete imọ idisabakede idem imọ ke udia edidem, ndien enye etiñ ntre ke ibuot mmọ mbinañ emi ekasukde ibuot eno Abasi. Inemesit emi okodude ke okure edidem ikanamke ibuot obohọ mmọ, ikanamke mmọ eyom inemesit idiok-nkpo. Edi mmọ ema enyime ndidu uwem nte mme usuhore owo. Ke ebede oro, ekeme ndidi ema esida ndusuk udia emi eno mme ndem mbemiso eda esok mmọ edia.

Melzar, etubom mme asaña-utom ama ama Daniel. Enye okpokosioño mme ñkpọ eke ofonde akan ọnọ Daniel, edi enye ama ọfiọk ete ke idighe nti ñkpọ ererimbot ikpọn edinam enye edi ọkpọsọn ke ñkañ Abasi. Melzar ama okop ndik ete ke edidem eyenọ imọ ufen, edieke mmọ oro imọ isede ñkpọ ibaña ediọide idem oto ke ndidia ikọn. Daniel ama ebeñe ete edomo imọ ese. Enye ama ebeñe Melzar ete yak edomo mmimọ ke ndidia ikọn inwañ ye ke ndiñwoñ mmọn ke usen duop ndien eda oro ebieren me etim efon ye mmọ. “Ndien ke utit usen duop mmọ ekut idem mmọ ete ke ofon onyũ esehe akan kpukpru nditọñwoñ oro ediade udia edidem” (Daniel 1:15).

Ke ebede oro, Abasi ama ọnọ mmọ ifiọk ke kpukpru se mmọ ekekpepe. Ke ama okosim akpatre isua ukpep-ñkpọ mmọ, ema ekot kpukpru mmọ emi ekekpepe ñkpọ ke okure edidem edi udomo ke iso edidem. Owo inañ emi ekeberede ndikop uyo Abasi ekefiọk ñkpọ ekan. Ema edọho mmọ eda ke iso edidem man edomo mmọ ye mme mbia-idiọn Babylon. Ema ekut ete ke mmọ efiọk ñkpọ utim ikoduop ekan mbon Babylon. Ke ebede ifiọk ñwed emi mmọ ekekpepe, Abasi ama ọnọ Daniel enọ ndisiak mme ndap ye ñkukut. Ema enọ nditọ Hebrew inañ emi utip ke ndinam mmọ edi mme andikara.

Idap Atiam

Nebuchadnezzar ama akan kpukpru obio emi ekefiọkde ini oro ke ekọn. Enye ama enyene inyene ye ukpono, onyũ ekpere ndinam kpukpru owo etuak ibuot enọ uduak esie edi kpa ye oro, ini iso ama afina enye, idap onyũ atiam enye. Edieke enye ọkpọkọbuotde idem ye Abasi, enye ikpakafinake. Abasi ekpekekpepe enye ye obio ukara esie. Nnyin emi idide mme isun-utom Jesus mfin, itimekere esit nnyin ibaña ini iso ererimbot, me ukara emi ekotde “communism” (ukara emi owo minyeneke baba ñkpọ ndomo-kiet inọ idemesie) eyeda ererimbot ofuri-ofuri enyene, me idiọk odudu efen eyedibiat isọn nnyin. Nnyin imonim ite ke Abasi eyekpepe udeme Esie. Edieke anade nte ikpa ke ntak mbuotidem nnyin, iyebe ubọn-ubọn iduk ke Heaven. Jesus eyedara nnyin ada esin ke ufọk nte emi Enye akanamde ye Stephen ke ini ekewotde enye ke ntak ikọ Abasi (Utom Mme Apostle 7:55, 56).

Andiwet Psalm etiñ ntem abaña mme anditiene-Christ: “Idiọk etop idinamke enye ndik: esit esie omọwuhọ, ọbuot idem ye Jehovah” (Psalm 112:7). Ke Mme Ñke 3:24 nnyin ikot ntem, “Ke adaña emi afo anade ke isọn udufeheke ndik: ndien ke ini afo ọsuhọrede ana, idap eyeniñe fi.” Peter, owo-mbet ama obup mbume emi: “Ndien anie edinam mbufo ibak, edieke mbufo enyenede ọkpọsọn udọn ndinam eti ido?” (1 Peter 3:13).

Edi nso ke Ikọ Abasi etiñ abaña idap mme idiọk owo? “Afo eyedọhọ ke usenubọk ete akpakam edi mbubreyo; eyenyũ ọdọhọ ke mbubreyo, ete, akpakam edi usenubọk, oto ke esit ndutime eke editimerede fi, onyũ abaña se enyin fo edikutde” (Deuteronomy 28:67). “Jehovah ọdọhọ, ete, Mme idiọk owo inyeneke emem” (Isaiah 48:22). “Koro kpukpru usen esie edide ndutuhọ; utom esie onyũ edi uyat-uyat; ke idem okoneyo esit esie inaha suñ” (Ecclesiates 2:23). “Ndien mme idiọk owo ebiet nyoyoho inyañ; koro enye mikemeke ndina suñ; mmọn esie onyũ ọburọde ndek ye mbat” (Isaiah 57:20).

Ndap Nebuchadnezzar

Okoneyo kiet Nebuchadnezzar ama adaba ndap emi okotimerede enye, edi ke ini enye edemerede ke usenubọk, enye ikekemeke nditi ndap oro aba. Enye ama ekere ete ke ndap oro edi ata akpan ndap, ke ntre enye ama okot mbia-idiọn esie editiñ enọ enye se enye akadabade ye se ndap oro ọwọrọde. Idem ama akpa mbia-idiọn esie. Mmọ ete baba edidem kiet akanam ibupke utọ ñkpọ oro. Esit ekpekenem mmọ ndidomo ndisiak ndap oro edieke mmọ ekpekefiọkde, edi mmọ ikenyeneke baba ñkpọ kiet ndida ntọnọ. Edidem ekesinam ekikere esie kpukpru ini ke ofonde ye ke mifonke. Enye ama ọdọhọ ete edieke owo miduhe emi ekemedede ndisiak ndap oro nnọ imọ, ke imọ iyewot kpukpru mbia-idiọn ye mme ọfiọk-ñkpọ owo ke idak ukara imọ. Asaña-utom ama ọtọnọ ndinam ewuhọ uwot-owo oro. Etubom ukpeme edidem ama aka ebine Daniel ye nditọ Hebrew ita, ndida mmọ ñka ñkowot. Etie nte edidem ama efre Daniel, akananam ikọdọhọke enye ete asiak ndap. Enye ama ọsọp ebine edidem, ete enọ imọ esisit ifet. Ekem enye afiak ọnyọn ufọk ọkọdọhọ nditọ Hebrew ita eken ete etiene imọ ebọn

akam man Qbõn ayarare ndibe-ñkpõ ọnõ mmimõ, mbak ediwoť mmimõ. Sia edide mmõ ema esisuk ibuot enõ Abasi kpukpru ini, enyuñ edu uwem eke enemde Enye esit, mmõ ema enyene mbuõtitem ete ke Enye eyekop onyuñ ọbõrõ akam mmimõ.

Ke okoneyo, Abasi ama ayarare ndap oro ọnõ Daniel ye se enye ọwõrõde. Ndien esit ekenem enye didie! Enye ama oťoro Abasi ke mfõn ye edidiõn Esie. Enye ama ọnõ Abasi ubõn ke edibõrõ akam esie. Nnyin iyeneke ndifre ndikõm Abasi ke ini Enye anamde ñkpõ ọnõ nnyin, akpan-akpan ke ini Enye ọbõrõde mme akam nnyin.

Abasi ndiyarare se ndap emi ọwõrõde ikanyañake uwem ediwak owo isio ke mkpa ikpõn edi ama ayarare se ididade itie ke ediwak isua ke ini iso. Abasi ama enyene ke odudu Esie ndimek mme ndidem emi edikarade ke ini iso. Ke akam ekõm Daniel, enye ama ọdõhõ ete: “Yak ekõm enyiñ Abasi ke nsinsi nsinsi: Koro ifiõk ye odudu enyenede Enye: Enye onyuñ ọkpuhõre ini ye mme isua, ke emen ndidem efep, onyuñ onim ndidem ke itie: ke ọnõ mbon ọniõn eti ibuot, onyuñ ọnõ mme asian ifiõk. Enye ayarare ndituñõ ye ndibe-ndibe ñkpõ, ke ọfiõk se idude ke ekim, uñwana onyuñ oduñ ye enye” (Daniel 2:20-22). Daniel ama ọfiõk ete “mme enyene-odudu emi edude kemi, edi Abasi okonim mmõ” (Nwed Mbon Rome 13:1). Abasi emenere owo eke enye amade onim ke enyõn, onyuñ ọsuhõre owo eke enye amade onim.

Ndap

Ema eda Daniel esõk edidem, ndien enye ama anam añwana enye ete “Mme ọfiõk-ñkpõ owo ye mbia-idiõn, ye mbon ñwed, ye mbia-mfa ikemeke ndiyarare ndibe-ñkpõ emi edidem obupde; edi Abasi emi ayararede ndibe-ñkpõ odu ke enyõn, ndien edi Enye asian edidem Nebuchadnezzar se ididide ke ukperedem usen.” Ndien enye aka iso eteme edidem se enye akadabade ye se ndap esie ọwõrõde.

Edidem akadaba abaña akamba mbiet owo kiet emi ibuot esie ekedide eme (gold), ikpanesit esie ye ubõk edi sidibe (silver), idibi esie ye ifuhi esie ekedi okpoho, ukot ekedi ukwak, ikpat ekedi ukwak emi abuahade ye mbat-eso. Ndien nte edidem osuk esede enye, Itiat emi midighe ubõk owo ekesibe ewere editõ mbiet owo oro asuan, enye akabare edi obu, ofum onyuñ emen mmõ tutu ñkpõ ndomo kiet isuhõke. Itiat oro akabare edi akwa obot onyuñ ọyõhõ ofuri ererimbot.

Edikabare

Do ndien ke Daniel akasiak ndap emi, Enye ama eti edidem ete ke enye edi edidem ke otu ndidem, okpon ke odudu ke ofuri idak ukara esie, edi kpa ye oro ke edi Abasi ọnõ enye odudu ye ukara esie. Abasi akanam enye akara kpukpru owo ke ọtõ ekededi eke mmõ eduñde. Ke ntre, enye ekedi ibuot eme (gold) oro. Edi ukara esie idibighike ke nsinsi. Ukara efem emi edikarade ke ofuri ererimbot idisõnke odudu nte eke esie. Oro edidi ukara Medes ye Persia nte emi ekewutde ke mbiet owo oro, ke ikpanesit ye ubõk emi ekenamde ke sidibe (silver). Ke ediwak isua ama ekebe, mbon Greek ema ekan ererimbot, ekedi ifuhi emi ekenamde ke okpoho. Ekem mbon Rome ekara, esõn ido enyuñ enyene odudu eti-eti. Mbon Rome ekedi uwut-ñkpõ ukot emi ekenamde ke ukwak. Tõñõ nte ukara mbon Rome ọkõduõ, akanam ukara efem emi akarade ofuri ererimbot idahake ida. Oro edi ntak ikpat mbiet owo oro ekedide mbuaha ukwak ye mbat, emi edide mme mmeme ye mme mkpõsõn idut ke ererimbot mfin emi mikemeke ndidiana kiet, koro ukwak ye mbat ikemeke ndidiana kiet.

Itiat oro midighe ubõk ekesibe ekedi Jesus. Usen kiet Enye eyefiak edi, ediwuri kpukpru mme ada-ibuot ukara ke ererimbot onyuñ akara nte Edidem ndidem ye Qbõn mme mbõn. Owo iditighi aba kpukpru mme ukara emi akadade itie ke ererimbot, eyefri mmõ efep nte mbio ibokpot. Mme ñkpõ ererimbot emi idighe nte edade edomo ye mme ñkpõ obio-ubõn Abasi. Edi ata akpan ñkpõ ndibeñe idem ndikara nnyuñ nda ubõn ye Jesus ke ini Enye edifiakde idi, ndien edinen ukara Esie eyetõñõ ke mben inyañ kiet okosim efem ke kpukpru isõn.

Abasi Ama Okpono Onyuñ Emenereke Daniel

Nebuchadnezzar ama ọkõm Daniel ndien ọduõ ke isõn ke iso esie, edi se ikponde ikan, enye ama ọdõhõ ete, “Ke akpanikõ Abasi mbufo edi Abasi mme abasi ye Qbõn ndidem: edi Enye ayarare ndibe-

ndibe nkpo.” Enye ama ono Abasi ukpono onyuan ono Daniel ye ndito Hebrew ita eken utip ke ndinam mmọ edi mme andikara ke Babylon.

MME MBUME

- 1 Daniel ye mme ufan esie eketo mmọn?
- 2 Nso idi ntak emi ekemekde mmọ ndidun ke okure edidem?
- 3 Nso ke mmọ ekebiere ete idinamke?
- 4 Nte mmọ ema enam ofon ke udomo mmọ? Mmọ ekenam utom ke mmọn?
- 5 Nso idi ntak emi idap akatiamde Nebuchadnezzar ke ini enye akanade ke ison?
- 6 Nso ke edidem ekebiere ndinam ye mme mbia-idiön ye mme anam utibe-nkpo abiana (mbon magic) esie sia mmọ mikekemeke ndisiak ndap esie?
- 7 Anie ekekeme ndisiak ndap? Enye akada ifiok ke mmọn?
- 8 Anie ekedi ibuo eme (gold) oro? Anie ekedi ubok sidibe (silver)? Ifuhi okpoho?
- 9 Nso ikedi Itiat oro midighe ubok owo ekesibe? Nso ke enye akakabare edi?
- 10 Nso iditibe ino kpukpru mme idut ererimbot ke ini Jesus edidide ndikara?